

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. sp. z o.o.

w S.

przeciwko I. S.A. w C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 31 stycznia 2018 r.,

zażalenia strony powodowej na wyrok Sądu Apelacyjnego w R.

z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym sprawę w instancji.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w R. na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 3 czerwca 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) oraz rozstrzygającej o kosztach procesu (pkt III) i przekazał sprawę w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Gospodarczemu w R., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego. Jako podstawę swojego rozstrzygnięcia wskazał art. 386 § 4 k.p.c. W uzasadnieniu podniósł, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż poczynione przez ten Sąd ustalenia były niewystarczające do rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym Sąd nie odniósł się do materialnoprawnej podstawy żądania pozwu.

W zażaleniu na powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 26 października 2017 r. powód wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego. Zarzucił naruszenie przepisów postępowania: art. 386 § 4 k.p.c. i art. 384 k.p.c. W ocenie powoda w sprawie ustalono wszystkie fakty pozwalające na wyliczenie kary umownej w wysokości należnej powodowi przed miarkowaniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Kontrola dokonywana w ramach tego środka ma charakter formalny, skupiający się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. Oznacza to, że w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania. Jeżeli natomiast u podstaw orzeczenia kasatoryjnego leży przesłanka określone w art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Najwyższy bada,

czy rzeczywiście sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo czy rzeczywiście wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Dokonywana ocena ma jednak charakter czysto procesowy, co oznacza, że nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację. Zażalenie przewidziane wart. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia; kontrola taka może być przeprowadzona wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 136/12, z dnia 15 października 2012 r., I CZ 139/12, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, niepubl., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54).

W judykaturze pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” jest rozumiane jednolicie. W wyrokach: z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00 (OSNAPiUS 2002, nr 17, poz. 409), z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00 (OSNP 2004, nr 3, poz. 46), z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 (OSP 2003, nr 3, poz. 36), z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02 (Lex Polonica nr 405129), z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03 (Monitor Spółdzielczy 2006, nr 6, s. 45) oraz z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11 (OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

Poza tym, niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie jest równoznaczne z nierozpoznaniem istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 172/12, niepubl., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl.). Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania dowodowego. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do podstawy prawnej rozpoznawanego roszczenia także nie

oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 483).

Sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy w wyżej zasygnalizowanym znaczeniu.

Należy zauważyć, że niniejsza sprawa była już przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 23 czerwca 2017 r., I CSK [..]. Uchylając sprawę do ponownego rozpoznania we wskazanym w tym wyroku zakresie Sąd Najwyższy uznał za zasadny podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 484 § 2 k.c., skoro Sąd Apelacyjny zaaprobował w istocie zmiarkowanie kary umownej przez Sąd Okręgowy z urzędu w oparciu o niejasne i niewyjaśnione szerzej przesłanki. Ponadto zwrócił uwagę, że dochodzona kara umowna odnosiła się do zwłoki wykonawcy w usunięciu wad instalacji solarnej stwierdzonych w konkretnym obiekcie (Domu Wycieczkowego P. w W.), nie miała natomiast związku z realizacją umowy o roboty budowlane w innych budynkach należących do powoda.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Apelacyjny wskazał, że podstawą wyliczenia kary umownej powinno być zatem wynagrodzenie za konkretny przedmiot odbioru, w którym stwierdzono wystąpienie wad podlegających usunięciu, a nie wynagrodzenie za cały przedmiot umowy. Stwierdził też, że uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji nie zawiera ustaleń faktycznych, ani ocen prawnych odnoszących się do tego zagadnienia.

Nawet przyjęcie powyższego stanowiska nie zwalniało jednak Sądu Apelacyjnego z poczynienia samodzielnych ustaleń we wskazanym zakresie. Po zmianie art. 386 § 4 k.p.c. z dniem 1 stycznia 2000 r. nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowego dowodowego nie może stanowić podstawy do wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego; może nią być - jak wynika jednoznacznie z obecnego brzmienia tego przepisu, oprócz nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy - tylko konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Z okoliczności niniejszej sprawy taka potrzeba jednak nie wynika.

Ze względu na zasadność zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak sentencji.

jw

a.ł